

„ОТ ХАРТИЯ КЪМ КЛИК: РЕШЕНИЕ ИЛИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ЗА СЪВРЕМЕННАТА АДМИНИСТРАЦИЯ?“

Моника Митова

*студент III-ти курс, Юридически факултет
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“*

Анотация: Използването на електронни административни услуги става все по-разпространено, предлагайки значителни удобства както за обикновените граждани, така и за административните органи. При онлайн извършването на административни услуги като изпращане и получаване на документи и съобщения се осигурява бързина и прозрачност, защото винаги може да бъде удостоверено. Комуникацията чрез електронното връчване придобива доказателствена тежест, която своевременно остава сигурна и защитена, подобрявайки дейността на администрацията. Документите, които се обменят по електронен път, имат своята гаранция за автентичност, нещо, което преди време изглеждаше немислимо при очакването на безкрайните опашки, понякога дори в различни административни учреждения. Въпреки своите предимства, електронното връчване крие в себе си и някои предизвикателства – техническата готовност на административните органи да се справят с цифровизацията на услугите си и трудностите, с които се сблъскват гражданите, преминавайки от традиционното хартиено връчване към електронно такова.

Ключови думи: сигурно електронно връчване; електронни административни услуги; автентичност на електронни документи

“FROM PAPER TO CLICK: SOLUTION OR CHALLENGE FOR MODERN ADMINISTRATION?”

Monika Mitova

*Student, Faculty of Law
Plovdiv University*

Abstract: The use of electronic administrative services is becoming increasingly widespread, offering significant convenience for both ordinary citizens and administrative authorities. Conducting administrative services online, such as sending and receiving documents and messages, ensures speed and transparency, as it can always be verified. Communication through electronic delivery acquires evidential weight, remaining secure and protected, thereby improving the functioning of the administration. Documents exchanged electronically are guaranteed authenticity, something that seemed unimaginable in the past when long queues, sometimes even at different administrative offices, were the norm. Despite its advantages, electronic delivery also poses some challenges – the technical readiness of administrative authorities to handle the digitalization of their services and the difficulties citizens face when transitioning from traditional paper-based delivery to electronic methods.

Key words: secure electronic service; electronic administrative services; authenticity of electronic documents

1. Въведение

Технологичният свят, в който живеем, дигитализацията променя почти всеки аспект от ежедневието ни, което изисква съвременни решения. Това се забелязва и в сериозните стъпки на българската администрация към модернизацията. В последните години се наблюдават усилията на държавата да насочва гражданите все по-усилено към трансформирането на традиционните хартиени методи за предоставяните от администрацията документи и услуги, като в центъра на този процес стои ССЕВ – Системата за сигурно електронно връчване, която цели сложните и бавни административни процедури да бъдат прехвърлени в цифровото пространство. Постепенното внедряване на административните електронни услуги има за цел да облекчи както гражданите, така и институциите, предоставяйки пълна прозрачност и пестейки време и разходи и за двете страни. Дигиталният прогрес на администрацията се наблюдава не само в технологичните промени, но също и при взаимодействието на обществото с държавните органи, адаптиращи се към новата реалност, изменяйки утвърдените се във времето процеси. За стремящата се към модернизиране и оптимизиране администрация, електронното връчване поставя и предизвикателства пред избралите новия начин на комуникация, карайки ги да размишляват над това дали ползите оправдават възникналите трудности, с които се сблъскват потребителите на Системата за сигурно електронно връчване, а именно: техническите проблеми и вниманието, което трябва да се обърне към правните изисквания и правата на гражданите.

2. Развитие на електронното връчване

За да се съобрази с напредващия технологичен свят и с приложимите норми на Регламен (ЕС) № 910 от 2014 година на Европейския парламент и Съвета, както и на някои закони като Закона за електронното управление, Закона за съдебната власт, Закона за електронния документ и електронните услуги, а също и някои други, бяха направени някои промени в Административния процесуален кодекс през 2018 година. За първи път след нововъведенията в АПК, исканията и жалбите до административните органи и съдилищата могат да се изпращат по електронен път. Провежда се коренна реформа за единен метод, с който съобщаването – обменът на документи в административното производство, да се извършва цифрово, ако не е предвиден друг начин в АПК или специален закон. Откриват се новости в реда, по който могат да бъдат сезирани компетентните органи от заинтересованите лица, а изпращането на съобщения за връчване и призовки на граждани и организации, както и между държавни органи, вещи лица и други се ускорява и така улеснява извършването на процесуалните действия. Предоставяните услуги стават по-съществени, довеждат до прозрачност и качественост, което на свой ред гарантира и повишаване на доверието на гражданите към държавната администрация. На интернет страниците на съответните органи са оповестени начините, по които могат да се подават искания, сигнали и предложения, жалби, протести и искове до административните органи, органите на съдебната власт, лицата, осъществяващи публични функции и организациите, изпълняващи обществени услуги по реда на Закона за електронното управление (ЗЕУ) и Закона за съдебната власт (ЗСВ) съответно пред административните органи и органите на съдебната власт. До 10 октомври 2019 година се поставя задължението на държавните органи да осигурят

техническа възможност да стане възможно административните услуги да могат да се подават по електронен път.

3. Правни аспекти на електронното връчване

Електронното връчване на съобщения има за цел да пренесе информация, записана на електронен носител, до определен кръг субекти. Електронното съобщение представлява пренасянето на електронния документ¹ посредством тази услуга. Според правната доктрина понятието „документ“ за българското право представлява вещь, върху която с писмени или електронни знаци е материализирано изявление, а съобразно АПК, електронното съобщение в административния процес представлява електронен документ¹, изпратен чрез електронна съобщителна услуга. Важно е обаче да бъдат подписани с квалифициран електронен подпис всички съобщения между държавните органи, участници в производството, страните в производството, адвокати и други участници в производство, който съгласно чл. 25, т. 2 от Регламент (ЕС) № 910/ 2014 е еквивалентен на силата на саморъчния подпис. Електронното съобщение в производството АПК изисква да се извърши по реда на ЗЕУ, уреждащ дейността на административните органи в чл. 1, ал. 1 и 2. В административното производство няма изрично предвидени правила, поради което електронните съобщения се осъществяват по реда на ЗЕУ и наредбите, приети въз основа на него, чрез Единен портал за достъп до електронните административни услуги, информационна система за сигурно връчване и други квалифицирани услуги за електронна препоръчана поща.

4. Предизвикателства и проблеми при електронното връчване

Въпреки общия портал за достъп до електронните услуги, един от най-големите проблеми за администрацията си остават несинхронизираните срокове между ЗЕУ, ЗСВ и АПК, което предизвиква в гражданите, дори между държавни органи, несигурност, дублиране на процесуални действия, водейки до забава и се създава парадокс относно бързината на административния процес. Друг съществен проблем е и кога се приема съобщението за връчено по смисъла на чл. 18а, ал. 8 и чл. 61 от АПК, след като се изисква то да бъде изпратено по реда на ЗЕУ, който в чл. 26, ал. 2 изрично урежда, че „документите се смятат за връчени с изтеглянето им“. Получателят на свой ред има правото да изтегли съобщението в 7-дневен срок или да не го изтегли, при което се изисква документът да се връчи по друг предвиден в АПК ред.

5. Ползи от електронното връчване

Дори да не могат да се избегнат някои от неудобствата при използването на електронни административни услуги, то удобствата, които предлага както на гражданите, така и на административните органи, предизвикват размисъл дали Системата за електронно връчване е полезна. Извършването на административни услуги като изпращане и получаване на документи и съобщения осигурява бързина и прозрачност, защото всичко се запазва в системата и по-късно може да бъде удостоверено. Комуникацията чрез електронно

¹ Електронен документ е електронно изявление, записано върху магнитен, оптичен или друг носител, който дава възможност да бъде възпроизвеждано – вж. чл. 3, ал. 1 от Закона за електронния документ и електронния подпис.

върчване придобива доказателствена тежест, която своевременно остава сигурна и защитена, подобрявайки дейността на администрацията. Възможността на заявителите – да подават своите искания, жалби, сигнали и протести до държавен орган по електронен път, им позволява това да се случи в удобно за тях време, дори да е извън работно, без да се съобразяват с административния орган, като, ако е изпратено в почивен ден се приема, че датата на постъпване е първият работен ден, след изпращането на съобщението. Документите, които се обменят по електронен път, имат и своята гаранция за автентичност, благодарение на квалифицирания електронен подпис, еквивалентен на саморъчния, придавайки на документа автентичност.

6. Електронното върчване и правата на гражданите

За разлика от длъжностните лица, гражданите нямат задължението да следят за съобщения, а също и не са длъжни да имат необходимите знания и възможност за получаване на уведомления по електронен път. Това е една от причините АПК да се насочи към разрешението гражданите да могат сами да преценят дали да предоставят адрес за електронно върчване на съобщения. В АПК има специална разпоредба относно предоставянето на електронни адреси, но специфичното за нея е конкретизирането на лицата, за които се отнася, а именно до гражданите. Специфичната разпоредба на чл. 18а, ал. 4 от АПК гласи, че „Заявителят или жалбоподателят, както и всички заинтересовани граждани, които са привлечени или встъпили като страни, за призоваване или получаване на документи и съобщения, свързани със започнато производство, могат да предоставят на административния орган или на съда, ако разполага с такива“, тоест от нея би следвало гражданите да не са задължени да предоставят електронен адрес, дори да притежават такъв. В зависимост от това дали гражданинът е предоставил информация по чл. 18а, ал. 4 от АПК, то съобщенията се върчват по този ред, с изключение, ако не е посочено друго в производството пред административния орган. Тъй като лицата не са задължени да предоставят тези данни, при тази хипотеза съобщенията биват върчени на адреса, на който лицето е било призовано за последен път. Системата за сигурно електронно върчване предоставя и други услуги, една от които е достъпността на физическите лица до свързаната с тях информация, която се съхранява в регистрите и на свой ред дава възможност на потребителите да сигнализират институциите при неверни или непълни данни.

7. Бъдеще на електронното върчване

Системата за сигурно електронно върчване все още не заема толкова голяма част от административните услуги, но функциите ѝ се разрастват, а интересът към нея се увеличава, въпреки че се наблюдават проблеми в употребата ѝ. Електронното върчване на съобщения е еквивалент на препоръчителната поща с обратна разписка и е предназначена както за физическите и юридическите лица, така и за административните органи и подпомага дигитализацията на администрацията. Законодателството ни може да бъде интегрирано в модерния технологичен свят и това дава възможност за повече прозрачност, бързина, ефективност и сигурност в дейността на административните органи. Комуникацията чрез Системата за сигурно електронно върчване позволява актуална информация относно

административните услуги и свързване със съответния орган в разумен срок. В бъдеще се предполага, че повече администрации ще започнат да използват единния портал за електронно връчване, което ще облагодетелства държавните органи, предоставяйки им достъпност на необходимите им документи.

8. Заключение

Колкото и невъзможно да изглежда цялостната цифровизация, съществуването и употребата на Системата за електронно връчване определено е значителна крачка напред за съвременната администрация. Колкото и положителни страни да има електронното връчване, то все още не е достигнало необходимото ниво, което да предразположи хората да го приемат напълно и да забравят традиционните хартиени методи. За да се утвърди като стандарт в административния процес, обществото се нуждаят от адаптация към промените, която да насърчи приемането на електронното управление, защото тя е неизбежна част от модерния свят.